

# Explicarea Imnului Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu

## Părintele Daniil Tudor (Fragmente)

### •Acatistul Rugului:

•Este atât o „teologie în faptă” „un tratat de mistică” cât și „un mijloc, o scară de contemplație”.

•Este „un ciclu de rugăciuni, care ne învață ce este rugăciunea.

•Este un ciclu de icoane imnologice care ne pune în starea cunoașterii învățaturii de taină.

•Este ipostasul Maicii Domnului ca rugăciune, e ca o scară a lui Iacob, așa cum a văzut-o Biserica, în capul căreia așteaptă Emanuel.

•Este o scară paradoxală pentru că pe ea, în același timp îngerii suie dar și coboară, așa cum sunt rugăciunea și Maica Domnului: văzute ca strădanie omenească spre Dumnezeu, dar și mijloc de revărsare a harurilor necreate peste noi.

•Este o scară cu 24 de trepte

•**pe care noi suim în trei octave:**

1. *Curăția*: Condac I - Icos IV

2. *Iluminarea*: Condac V - Icos VIII

3. *Unirea*: Condac IX - Icos XII

•**și harul coboară în trei octave:**

1. *Covârșirea* transfigurătoare care ne dă curăția.

2. *Asimilarea* harului care ne face binevăzători.

3. *Rodirea* deplină a harului, la amănunt, care ne unește cu Dumnezeu.

•„Fiecare din cele trei octave poate fi luată și ciclic, ca trei inele care cuprind în ele o suire și o coborâre, trei stadii heruvice complete, cele trei stadii ale Sfântului Suflu:

1. *Inspirația*

2. *Stația* (stadiu văzătoare care este și a extazului)

3. *Expirația, golirea* (totală răpire, o depășire care este și odihnă-aflare, odihnă salvatoare).

## Maica Domnului - ipostas al rugăciunii și scară

•Este ca scara lui Iacob pe care îngerii urcă dar și coboară.

•Și Maica Domnului și Rugăciunea reprezintă

•atât strădania omenească spre Dumnezeu

•cât și mijloace de coborâre a harului peste noi.

•Taina Maicii Domnului e ultima în Biserică, ea fiind cea mai greu de înțeles, fiind problema „cunoașterii de sine” a Bisericii însăși.

•Și în scrierile Sfinților Părinți aflăm despre Maica Domnului înțelegeri obscure uneori: punctul de vedere bisericesc nu s-a stabilit deodată în această privință.

Înțelegerea tainei și a tâlcurilor vieții Maicii Domnului nu se poate ajunge decât prin cheile teologice cele mai înalte, anume sub lumina a chiar sensurilor Sfintei Treimi.

Așadar, coborându-se peste Ea, în chip maxim, umbrirea Duhului Sfânt, Ea ne înrudește în chip ipostatic cu Dumnezeu dovedindu-se a fi dintr-o dată și într-un fel cu totul paradoxal: fiică, maică și mireasă. Paradoxia dumnezeieștii legi - trei și totuși una - se oglindește desăvârșit în Ea, ca o măreață Cruce.

Prin puterea smereniei Sale covârșitoare care, de fapt, este rodirea prin deplinătatea harică, a unei umilințe fără pată, această floare a neamului omenesc se învrednicește a fi Fecioară a Dumnezeului Sabaot, Maică a Logosului ziditor și Mireasă a Cerescului Paraclet. Trei și totuși aceeași preplecată și după cuviință simplă roabă Maria, logodnica bătrânului Iosif, tâmplarul din Nazaret.

Dumnezeu descoperind în Fecioara toată taina smereniei, adică acel maximum, acel total al învrednicirii omenești de a primi, aceasta L-a făcut să Se dăruiască de asemenea total în toată smerenia Sa dumnezeiască.

Așadar, din întâlnirea acestor două smerenii, Cuvântul a coborât și a luat trup.

Rezumat din alte erminii

- *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*, alcătuit din prisosul inimii și al harului primit de ieroschimonahul Daniil de la Rarău, este o înaltă formă de slăvire a Maicii Domnului, Împărăteasă a Cerurilor și a rugăciunii.

- Întreaga alcătuire a *Imnului* este un răspuns la întrebarea: *Cine este Aceasta ca zorile de luminoasă și curată?*

- Moto: „*Deschide-voi gura mea/ și de duh se va umplea,/ și Împărătesei Maici/ cuvântul voi răspica.*” - subliniază semnificația adâncă a *cuvântului* folosit de Părintele Daniil.

- În paranteză, sursa: „*Începutul de peasnă la Canonul Născătoarei de Dumnezeu, cel al lui Iosif Făcătorul de condace*”.

- *Condacul = iatac* – este o scurtă rugăciune intimă, un dramatic dialog cu Dumnezeu.

- *Icosul = monument* - e o bucată imnologică mai mare și narativă, care se încheie cu o litanie, cântec de laudă.

- *Colontitul* explicativ, pe care îl găsim notat în partea stângă a paginii, deasupra fiecărui condac sau icos, are scopul de a explica, succint, miezul ideatic al fiecăreia dintre cele treisprezece condace și douăsprezece icose și ne dezvăluie etapele *rugăciunii inimii* care formează substanța *Imnului Acatist*.

- Întregul *Acatist* este expresia lirică a rugăciunii și al dorului de Dumnezeu al Părintelui Daniil. Cuvintele se fac ecoul inimii sale aprinse de rugăciune, de bucuria duhovnicească izvorâtă din înțelegerea tainei și a tâlcurilor vieții Maicii Domnului.

Condac I: Preludiul acatist. Fecioara, zaconul de transfigurare

- *Preludiul* deschide prezentarea *Imnului*. Aici, sintagma cheie este *Fecioara – zacon de transfigurare*, adică Fecioara, văzută ca „ordin”, „chemare”, „dat” divin al transfigurării, o transfigurare prin har, care prin mijlocirea Ei va fi dată și omului pregătit să primească acest mare dar.

- Părintele Daniil: Sfânta Fecioară, rugăciune ea însăși, este cel mai desăvârșit mijloc de a ne afla propria rugăciune transfiguratoare. Maica Domnului, zaconul de transfigurare, numai condiția taborică a rugăciunii, aduce mântuire, ea fiind singura putință de unire cu Dumnezeu, e însăși această legătură-unire.

•Maica Domnului este *zaconul*, tradiția, rânduiala rugăciunii taborice.

•La întrebarea: *Cine este Aceasta ca zorile de luminoasă și curată?* Răspunsul, formulat prin utilizarea simplă a verbului *a fi* la indicativ prezent, repetat în structura sa afirmativă, dă versului plinătatea care definește esența Imnului: Este *Împărăteasa rugăciunii*, este *rugăciunea întrupată*, *Stăpână Porfirogenetă și Doamnă a dimineții*. (Porfirogenetă = născută în purpură = împărăteasă prin naștere.) Ea este *Logodnica Mângâietorului, Preschimbător al vieții, Doamnă a dimineții, Ipostasul laudelor suprafirești*.

•Părintele Daniil: Cât de mare este asemănarea dintre Fecioara și zori. Așa cum în poarta strălucitoare a marelui răsărit se ivește în dublă înveșmântare Alba dimineții, zorile cele purtătoare de lumină cu degete trandafirii, așa în mistic răsărit se ivește și porfirogeneta Împărăteasă a stelelor, preacurata Fecioară din pântecul sfânt al maicii sale.

•Pr. Constantin Jinga: „Litania de la primul Icos este construită pe baza unor texte cu valoare de *tip* din Vechiul Testament, pentru care Maica Domnului este *antetipul*. Acest adevărat inventar de elemente, ce o prefigurează pe Sfânta Fecioară, este preluat atât din comentariile patristice, cât și din imnele intonate în cadrul slujbelor. Astfel Maria din Nazareth este numită pe rând: *Tulpină de lumină a rugului nemistuit*, în relație cu *Ieșirea*, 3,2; *Rouă creștină prin care Dumnezeu S-a ivit*, în relație cu *Judecătorii*, 6, 36 – 40 ; *Toiag cu floare întru a inimii călătorie*, în relație cu *Numerii*, 17, 1- 10; *Fir de răcoare izvorât în lăuntrica pustie*, în relație cu *Numerii*, 20, 1–11; *Parafă (pecete) de jar până în suflet pătrunsă*, în relație cu *Isaia*, 6, 6 – 7; *Mireasă urzitoare de nesfârșită rugăciune*, în relație cu Sulamita, mireasa din *Cântarea Cântărilor*, în care exegeza patristică vede o preînchipuire a Bisericii”, fapt care ar explica repetarea, la sfârșitul fiecărui icos, a litaniei: *Bucură-Te Mireasă, urzitoare de nesfârșită rugăciune*.

•*Nesfârșita rugăciune este un alt nume, metaforic, al Rugului Aprins*, esența arderii în iubirea ce unește cerul cu pământul.

•În această litanie e cuprinsă chintesența teologiei *Rugului aprins*: Maica Domnului este închipuită prototipic sub această formulă în V T și devine suport concret al îndumnezeirii omului în NT.

## Icosul I: Sfânta fecioară - Ipostasul rugăciunii

•Părintele Daniil: Sfânta Fecioară: *Ipostasul rugăciunii*, centrul tuturor simboalelor și al desfășurării lor. Rugăciunea e realitate obiectivă din afară, o realitate vie ipostatică. Maica Domnului e cristalul cel mai desăvârșit al oricărui Univers de rugăciune care îi dă rolul de supremă călăuzitoare”.

•Aici apare prima pomenire a Rugului Aprins, axa întregului Imn, în jurul căreia gravitează toate ideile și imaginile într-o apoteotică sfântă laudă adusă Născătoarei de Dumnezeu culminând cu o metaforă extraordinară: „carnea ta din rugăciune vajnic Rug nemistuit”.

•Idea pregătirii nașterii Fecioarei, așteptarea îndelungă, rugăciunile Sfinților Părinți Ioachim și Ana, toate sunt redată prin verbul *a obosi* cu sensul de „a se osteni”, de „a depune un efort îndelungat”, dar și sensul de „a se sătura de stăruința cuiva” o stăruință cu lacrimi și rugăciuni, cu asceză, toate în așteptarea îndurării cerurilor ce O va dăruia pe Maica Domnului, ipostasul rugăciunii.

•Părintele Daniil, care cerceta scrierile hagiografice, literatura mariologică universală, mărturisește sursa: „Înțelegeți cumva, cum spune cucernicul Ilie Miniati, chinul acesta omenesc care a obosit cerurile timp de cincizeci de veacuri cu rugăciuni fierbinți și râul acesta lucrător de neîntrerupte lacrimi ale suspinătoarei noastre firi care a silit pântecul cel sterp al Anei de a odrăslit o fecioară vrednică de întruparea lui

Dumnezeu... Câtă cucerire de sine, câtă răbdare, câtă nădejde împotriva nădejzii, și câtă așternere de smerenie și bătaie de frunte a trebuit să se împreune, ca să dea naștere acestei flori a înălțimii duhului, care este Fecioara cea pusă la adăpost în tăcerea Sfintei Sfintelor a Templului din Ierusalim?”

•În *Epilog* aflăm cine era Ilie Miniati: „acel propovăduitor de renume prea-vestit, din Veneția veacului al XVII-lea, [care] spune că niciuna din numeroasele și feluritele numiri, prin care sfânta adunare a învățaților bisericești s-au silit să preamărească pe Stăpâna pururea Fecioara, nu I se potrivește așa de mult, ca aceea prin care chiar Duhul Sfânt o numește în Cântarea Cântărilor, adică *Zori*.

•*Carne* = formă veche pentru *trup*, un sinonim calchiat după termenul grecesc (sárka), cuvânt întâlnit aproape în toate textele biblice, traduse până în sec al XVII-lea.

•Idea plămădirii continuă în chip minunat, fiind utilizat, într-un crescendo al acțiunii verbul *a hărăzi*, cu sensul de a da, a dedica, a închina, verb provenit din gr. (harizo), ce are la bază substantivul *har*.

•Partea a doua a răspunsului, la unica întrebare pusă la începutul imnului, este legată prin conjuncția *și*, urmată de afirmația categorică *și ești Doamnă, Ipostasul dragostei dumnezeieștil*. Adică *substanța, ipostaza* care aduce după sine *extasul*, adică *extazul*.

## Bucură-Te

•„Bucură-te!” este salutul îngerului Gavril, cel mai scurt și mai intens poem, poemul bucuriei supreme întrucât așa începe creștinismul, cu Buna Vestire: „Bucură-te ceea ce ești plină de dar!”

•Acest „Bucură-te” închide în el toată speranța omenească, răspunsul cel mult așteptat de fiecare dintre noi.

•Fiecare „Bucură-te” e urmat de cununa de comparații ce slujesc descrierii Maicii Domnului:

•*Vohod de Scripturi, al Unicului-Cuvânt. Vohodul = ieșire*, simbolizează ieșirea Mântuitorului în cadrul Sfintei Liturghii, în două etape: a) *Vohodul mic*, ieșirea cu *Sfânta Evanghelie* din altar în mijlocul naosului și *Vohodul mare*, ieșirea cu Sfintele Daruri.

•Metaforele prin care este definită Maica Domnului sunt, pe rând, axele principale ale îndumnezeirii: *Vohod, muzical Organ al Duhului Sfânt*, adică „muzică serafică emanată de Duhul Sfânt”, asemenea unui instrument;

•*Meșteșugul ceresc de mânecată mântuire*, aici, *mânecată* înseamnă „pornită din zorii zilei”;

•*Filosofia cea vie, ... Rug al răpirii, ... Unitate și salbă a simboalelor toate*, cu precizarea că în această așezare a figurilor de stil, se are în vedere partea și întregul, deci fiecare simbol în parte și toate împreună formează *salba*;

•*Strună și sunet, Arcuș și alăută, / Trup și Întrupare de veselie neîncăpută*, Maica Domnului poate fi în același timp acestea, cu sensul de „nemărginită” - neîncăpută.

•*Bucură-Te Mireasă, urzitoare de nesfârșită rugăciune*.

•Versul care încheie fiecare icos, este corolarul ideatic și muzical al *Imnului Acatist*, creat prin folosirea termenului vechi, verbul *aurzi*. *Urzitoarea* este cea care așează *urzeala* necesară țeserii oricărei țesături.

•Adjectivul *nesfârșită* are aceeași valoare superlativă, de anihilare a oricărei unități de măsură, fixată de obicei în parametri spațiului sau ai timpului.

•Prin această repetare se subliniază *rugăciunea Maicii Domnului*, cunoscută în tradiție cu sintagma *Rugul Aprins*. Această sintagmă s-a extins și în denumirea rugăciunii permanente a isihaiștilor, adică a tuturor celor care cheamă neîncetat numele

Domnului: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul.*

## Condacul II: Vovidenia inimii

•Părintele Daniil:

•Sfânta Fecioară cea dintâi află Vovidenia pnevmatică, locul inimii, Sfânta Sfintelor.

•Începem inițierea pnevmatică în Rugăciune. Toată rugăciunea cere sfințirea Numelui, chemarea Numelui de Mărire. Numele este un dar haric, un dat proorocesc, o moștenire a spiței trăirilor (în Duh).

•Condacul acesta presupune o meditație a cvintei lui Isaia. și ascunde puterile acestei descoperiri.

•Numele lui Dumnezeu este o descoperire proorocească.

•*Vovidenie* este termenul slavon folosit pentru praznicul *Intrării în Biserică a Maicii Domnului*. Prin această sintagmă ne este prezentată Maica Domnului ca stăpână domnitoare a inimii pioase.

•Maica Domnului e numită, după topografia templului din Ierusalim, și prin analogie cu acesta, *Sfânta Sfintelor din om, locul nostru de smarald*. *Smarald* = piatra care ne indică transparența, limpezimea pe care o dobândim când aflăm locul inimii.

•Cu ajutorul limpezimii, ieșim din *cercul robirii, cerc de moarte, cerc de somn*.

## Icosul II: Muzica Ierihonului ieșirea din blestem

•Părintele Daniil:

•Sfânta Fecioară, ieșirea din inelul blestemului.

•Rugăciunea Maicii Domnului are puteri noi, puterea cântărilor Ierihonului, ne spulberă concret inelul de blestem al vieții noastre proprii. Luând cunoștință de aceasta, facem lucrătoare direct asupra noastră rugăciunea Preacuratei.

•Incantația acestui Icos ne dă ieșirea proprie din inelul firii căzute.

•Cerem Maicii Domnului, „polata Domnului Iisus”, deschiderea „căii de sus”.

•Nu putem ieși din blestem decât prin: *Fecioara neînseratului veac*, o negație a formării atributului, prin care se redă ideea veșniciei Luminii, dobândite prin: *Sfânta Maică a Luminii*, cea care ne dezleagă de *blestemul ce ne-nzăvoară*, adică din blestemul care ne ține zăvorâți, închiși cu zăvorul aflat chiar în centrul inimii noastre.

•*Arcana* o formă de feminin, prin care înțelegem *arcanul* puternic și nevăzut, deci tainic, cu care suntem prinși și salvați de Iisus Hristos prin rugăciunea Celei care este arcana.

•Timpul este cel al nopții și al amurgului, timpul omenesc, al lutului care are nevoie de Lumina, de „tulpina de lumină a Rugului nemistuit”.

•Metaforele folosite: „Foc”, „inel al unui foc”, „parafa de jar”, „lumina salvatoare” sugerează o unică și sfântă soluție pentru topirea „lăuntricului ger” din inimile noastre.

•Și, deodată, imaginea neașteptată a „firului de răcoare” izvorât în lăuntrica pustie, deci răsturnarea imaginii focului în gingășia salvatoare a firului de răcoare.

•Metafora *măsura a opta a împărăției din noi*, ne anunță că suntem în, dar ne și cheamă la, dobândirea tot mai deplină a lucrului cel mai de preț: Învierea în Împărăție.

•E anunțată și ideea călătoriei, a așezării pe Cale, a drumului spre Dumnezeu: „Bucură-te toiaș cu floare întru a inimii călătorie”. Iar călăuza nu poate fi decât una singură: Măicuța Domnului.

## Condac III: Numele de mărire proorocească dăruire

- Părintele Daniil: Maica Domnului, descoperitoarea Numelui de Mărire.

- Condacul e sintetizat prin definirea numelui lui Iisus: *Numele de mărire: proorocească dăruire*, cu parafrizarea unui citat din *Cartea lui Isaia*: „Că iată, prunc ni se va naște/ și un fiu nouă s-a dat/... iar Numele Lui: *Minunat/, Îngerul Marelui Sfat, Dumnezeu cel biruitor/, Domnul păcii depline și părinte al veacului viitor*”.

- Profețiile mesianice ne atrag atenția asupra acestei întrupări divine, întrupare ce obligă omul să ia aminte la numele Domnului, căci este *Sfânt numele Domnului/ pe care Iisus îl va purta*.

### Icosul III: Invitație la Călătoria inimii. Hristosul lăuntric.

- Acest Icos insistă asupra ideii de călătorie a inimii, de inițiere și de întâlnire cu Hristosul lăuntric: „Cercați dară și voi, calea Numelui de Lumină, Călătoria cea preaînaltă și de la moarte la viața veți trece cu firea îndumnezeită”.

- Pr. Daniil: Este o problemă a întrupării în noi a lui Dumnezeu care cere o călătorie spre Betleemul interior care este locul inimii. Ce îmi folosește că Domnul S-a născut din Fecioară cândva în Iudeea dacă nu Se naște în sufletul meu?

- În prima parte ne este prezentat *Numele* Domnului într-un suiș al gândului către geneza Rugului Aprins: *Numele Domnului de slavă/, Dumnezeu cel nevăzut/ ce-n inima focului s-a ghicit*. Numele salvator al lui Iisus Hristos „s-a ghicit” în Rugul Aprins, văzut de Moise, care ardea și nu se mistuia.

- Partea a doua, *isihia*, se referă la trecerea omului spre lumina Domnului, care, odată dobândită, înobilează firea, o îndumnezeiește.

- În această parte aflăm o suită de metafore calificative cu care Născătoarea de Dumnezeu a fost împodobită, toate formând garantul creșterii noastre duhovnicești: ...este *temeiul* prin care și în noi Dumnezeu Se încaple/ ...*putere* prin care *plutim cu Iisus peste ape/...este milostivire, prin care Hristosul ni s-a dăruit/... este umblare prin care Aminul în noi a venit/*.

- Aici *Amin* este substantiv articulat și are o valoare nouă, este un sinonim pentru numele lui Iisus.

- Maica Domnului este și *răgazul în care Logosul în noi Se ascultă*, cu precizarea reținerii celui de-al treilea sinonim, *Logosul*, folosit de poet, pentru a-L defini deplin pe Iisus Hristos.

- Un alt sinonim pentru Numele Domnului este *Emanuel*.

- Metaforele sunt alcătuite din cuvinte pline de forță lirică: „*temei*”, „*putere*”, „*milostivire*”, „*umblare*”, „*răgaz*”, „*pătrundere*”, „*blândețe*” și fiecare devine o cale prin care se înfăptuiește ceva din viața noastră duhovnicească pentru ca să *ajungem Emanuelului frate*.

- „*Putere prin care umblăm cu Iisus peste ape*” - rolul Maicii Domnului de a conlucra cu cei botezați în lupta lor cu valorile patimilor și ispitelor.

- Calea împărătească de „*Bucură-Te*” e ca o scară nevăzută, cu nebănuite taine și îndurări pentru neamul omenesc.

- Maica Domnului este și *Călătorie prin care Duhul în sânge ne bate*, o valoare specială atribuită substantivului *Călătorie* – metaforă centrală, scrisă cu majusculă -, fiind vorba de călătoria inimii, în care își are sediul Iisus Hristos. Această cale ne este deschisă de Ceea ce este și *Însingurare în care Cerul din inimă izbucnește* dar și *limpezime în care îngerul în trup ni se urzește*. Astfel se subliniază cele două calități absolut necesare în isihie: *însingurarea* vieții trupului și *limpezimea* cugetului, la care se adaugă, prin exemplul Maicii Domnului, *curăția prin care Numele de slavă e în lume*. Este și o referință la neprihănirea Fecioarei Maria din care s-a putut întrupa Domnul.

## Condacul IV: Fecioara Sfânta Apatie. Rugăciunea curățătoare

•Părintele Daniil: „Prima etapă a acestei călătorii care este și o urmare a Maicii Domnului este starea lipsei de patimi. Neprihănirea Fecioarei pe care sufletul nostru cu și prin rugăciune trebuie să o împlinească.

•Fecioara este *Sfânta Apatie*, cu sensul de „nepătimire” dar și *Rugăciunea curățătoare*.

•„Cum să aflăm odihna de la gânduri?” „Si cum să aflăm dezlegarea de patimi?” Răspunsul este mereu același: Maica Fecioară, Preasfânta Fecioară Căreia îi cerem să se facă pentru noi rugăciune neîncetată.

•Răspunsul cuprinde și rostirea neîncetată a Numelui Domnului pentru a ne birui firea robită *până în scrumul despătimirii*. Scrumul despătimirii este rezultatul arderii rugăciunii, ardere totală prin care are loc instalarea *Apatiei luminoase*, o altă metaforă prin care este numită Maica Domnului, *Maica Luminii* și a *Păcii depline*.

•*Apatia* - „nepătimire”, neparticipare la ceea ce este cunoscut și redat cu sintagma *patimi omenești*.

## Icosul IV: Pasărea de foc - răsuflarea

•Părintele Daniil: Porumbița de Duh. Sfânta răsuflare.

•Chiar din titlu ne este semnalat că rostirea adevărată a Numelui este ca o văpaie a focului: *Aprinsă floare a necovârșitei Văpăi, De Dumnezeu Născătoare*.

•*Necovârșita Văpaie* este sintagma ce se substituie *Rugului Aprins*, de aceea se adresează Maicii Domnului, în mod direct: *Tu, chip al păcii văzut în foc într-un ocol de răcoare*.

•Această capacitate de a înțelege binaritatea lucrurilor este readusă în prim plan sub forma alăturării contrariilor: *foc / răcoare*.

•*Tain* = „porție”, „rație” care îi revine fiecăruia dintr-o anume cantitate dată, spre a fi împărțită, și care a fost porționată, tăiată. Dar *Tainul duhului* nu este tăiat, ci rupt din *sufłarea*, din rostirea pură a Născătoarei de Dumnezeu.

•Versurile începute cu „Bucură-Te” mai urcă o treaptă spre saltul isihast, substantivele devenind instrumentele călătoriei: „răsuflu cast”, „lancie de cuvânt”, „vâslă uriașă”, „sorbire a cerului”.

•„Vecie oprită în încăperea unei clipe” - Exprimă miracolul Întrupării Domnului Cel născut din veșnicie din Tatăl și născut în timp din Fecioara Maria.

•„Încăperea unei clipe” este momentul chenozei Fiului lui Dumnezeu Care acceptă să Se circumscrie timpului renunțând la slava divină conferită de supratemopralitatea Sa.

•„Vâslă uriașă întru suișul cel ales” - Exprimă relația specială pe care Maica Domnului o are cu Biserica. Ea este și Maica Bisericii. Biserica e corabia mântuirii.

•Frumoasa salbă de epitete prin care este definită Maica Domnului îi scot în evidență uriașa înălțime spirituală și formează un șir de mărgăritare care duc la înțelegerea sensului adânc al misterului rugăciunii.

•Totul se esențializează anunțând aprinderea Duhului.

## Condacul V: Aprinderea Duhului - neîncetata zicere

•Părintele Daniil: Monologhia. Stăruința necurmată în rugăciune.

•Începe ascuțit, ca o trâmbiță: „Foc am venit să cobor pe pământ”.

•Mai toate cuvintele se aprind aici, verbe, substantive ca într-un vârtej de pară, sărbătoare a luminii izvorâte din flăcările dragostei de Dumnezeu.

• *Rugăciunea inimii*, sinonimă cu *neîncetata zicere*, este văzută ca o văpaie de lumină pe care numai Maica Domnului a cunoscut-o.

• Nucleul ce definește și susține *rugăciunea inimii* sau *isihia* este alcătuit din elementele lexicale grupate în jurul *focului iubirii dumnezeiești*, definită prin cuvinte ca: *foc arzător, pârjol, să ne umple de lumină nemăsurat, să se aprindă în noi, să ardem de pară, învăpăiați, ca flăcările dragostei*.

• Roadele acestei rugăciuni se văd în transformarea inimii învârtoșate, a inimii de piatră care este biruită cu *picurul de har*, pe care-l primesc toți cei ce rostesc neîncetat numele Domnului.

#### Icosul V: Monologhismă ulciorului. Puterea preschimbătoare a litaniei - repetarea

• Părintele Daniil: Puterea preschimbătoare a litaniei; taina regeneratoare a repetării.

• Monologhismă ulciorului. *Monologhismă* = *monos* „singur” + *loghismă* „zicere” este asociată cu *ulciorul*, care are o dublă semnificație: recipient în care se află *apa vie*, și rolul pe care îl are prin poziția și forma sa, în păstrarea și curgerea ei.

• Maica Domnului este asemuită *ulciorului*, din care nu curge *picul boabei de apă*, ci curge *picurul de har* care ne biruiește împietrirea inimii.

• „Apa cea vie” - Izvorul cunoașterii desăvârșite, este Domnul Iisus Hristos. El produce transformarea făpturii umane în mod gradual repetând actul divin pentru fiecare om. Deși jertfa de pe Golgota e unică și irepetabilă, nouă ni se comunică personal, pentru că fiecare în parte suntem chemați să ne împărtășim din roadele ei (DP).

• De *monologhismă* este legată *litania* - invocare permanentă a unei rugăciuni stăruitoare.

• Prin aceste forme lexicale este definită complexitatea rugăciunii Născătoarei de Dumnezeu, marele ajutor dat tuturor acelor care au reușit să strângă, boabă cu boabă, toată frumusețea și harul ce intră în rostirea acestei rugăciuni, socotită o *harică depănare a unei grăiri de minune*.

• *Harică depănare* este o sintagmă creată printr-o minunată asociere a unui verb arhaic, pastoral, *depăna*, cu sensul figurat de „a înșira gânduri”, în cazul nostru, *harice*, adică ale *harului*, ce vor fi rezultatul unei ziceri ce ține de miracol, adică o *grăire de minune*.

• Substantivul *minune* este folosit frecvent cu sensul arhaic, religios de „miracol” sau „semn”, așa cum apare în traduceri textelor biblice.

• Totul se liniștește brusc. Acum intervine „puterea cea preschimbătoare a litaniei”, taina regeneratoare a „repetării”.

• Elementul dominant nu mai e focul, ci apa, gingășia și picurul de har care cheamă imagini liniștitoare sugerând adăpostul sigur precum: „cuib de gând”, „împărtășanie de cuvânt”, „revărsare de mireasmă”, „mătania cea în fir”, „harică depănare”.

#### Condacul VI: Minte curată - cer lăuntric

• Părintele Daniil: Minte duhovnicească. Minte lui Dumnezeu în noi.

• Minte curată - cer lăuntric. O minte curată este un adevărat cer lăuntric, cer pe care nu-l au filosofii. De aceea Maica Domnului este numită *sigiliul nestrucăciunii*, / *Poartă – pentru cei isteți – încuiată*, / și *oglinďă vie de trăirea minunii*, ceea ce înseamnă că trebuie să luăm aminte la înțelegerea modului de a ne trăi viața ce ne-a fost dată, după modelul suprem al Maicii Domnului.



•Maica Domnului este oglindă vie pentru viața oricărui creștin. Viața duhovnicească adevărată este cea în duhul Adevărului, trăită la cele mai înalte trepte ale ei, exprimate lingvistic prin *cerul lăuntric de foc*, prin *mintea de dincolo de gând și de loc*. Viața este deci a *Cuvântului*, *ce pentru ea se vrea cale și întrupare spre veșnicul Aleluia!*

•Cuvintele cheie: „sigiliu”, „poartă”, „oglină” sunt tot atâtea cărări ce duc la despățimire, la „mintea curată”, „cer lăuntric”.

#### Icosul VI: Trezia

•Părintele Daniil: Trezia.

•Atributul, extrem de necesar, Trezia sau Trezvia, vine spre noi ca o cruce sau osie ce declanșează în noi o subtilă pregătire pentru învățătura de taină a inițierii creștine.

•Sunt fixate elementele care definesc trezvia: *voința frunții*, cu sensul de concentrare a minții; *ochiul lăuntric deschis* (introspecția, cercetarea), *inima cu centrul învins* (sărăcia duhului sau curăția inimii) care aduce după sine, într-un *fulger al minții* (într-o sclipire) înțelegerea celor două laturi ale vieții: caldul și recele, metafore puternice sub care se subînțeleg bucuria și suferința vieții, așezate în cruce.

•Trezia este singura care aduce înțelegerea deplină a tainei, exprimată prin versul conclusiv: *Dar trezia aceasta este trezie de prunc/ clară cheie de adânc*.

•Ca într-un suș al cântului ce se înalță spre cer, atributele Maicii Domnului sunt rediate prin cuvinte ce alcătuiesc un câmp noțional ce nu mai aparține pământului, ci sferelor cerești, cu toate atributele lor metafizice: *Bucură-Te cruce a înflăcărării și agerimii alesului/ ... osia cerului cu luceafărul înțelesului;/ ...oglundirea cea nevăzută.../... cleștarul cel mai din lăuntru.../... psaltirion al inimii*, (cu sensul de harpă a inimii), un termen urmat de alți doi, proveniți din același nucleu semantic – muzica: *Bucură-Te strigăt de cinci strune,.../ ...muzică negrăită a celei de-a doua nașteri/ ...înălțime unică a desăvârșitei cunoașteri,/ o cunoaștere a lumii de dincolo de gând, a beatitudinii mistice ce ar avea două componente: culoare și sunet*.

#### Condacul VII: Învățătura de taină - arcana inițierii creștine

•Părintele Daniil: Inițierea creștină nu este esoterică, taina e în vileag. Dar este arcană prin natura ei suprafirească. Așa condiția inițierii este: pocăința, smerita cugetare, curăția.

•Verbele își reiau rolul și ponderea dinamizatoare.

•*Arcan* = „*unealtă folosită la prinderea animalelor*”. Prin forma feminină e definit înțelesul figurat de „formă” sau „mijloc” de inițiere în ceva.

•Învățătura de taină (mistică), deci ascunsă, trebuie descoperită prin *Predanie*, căci aceasta este mijlocul inițierii creștine. Nimeni, dintre cei neinițiați, deci nepregătiți, nu are voie să se atingă de lucrurile sfinte.

#### Icosul VII: Binecuvântarea - adopțiunea și zestrea duhovnicească

•Părintele Daniil: Binecuvântarea, adopțiune.

•Urcăm scara odată cu versurile de laudă din ce în ce mai dulci și mai limpezi adresate Maicii Domnului: „*blagoslovenie pascală*”, „*virtute patriarhală*”, „*înfiere iscusită*”, „*Lumină miruită*”.

•*Binecuvântarea* este cea care ne introduce direct în modul de adresare, specific rugăciunii, cu apelative superlative formate cu prefixul *prea -*: *Preasfântă, Preamărită, Preafrumoasă,/ Preafilocalică Mireasă!/ A nimburilor toate, Împărăteasă!!*

• *Prin această* prezentare se stabilește locul și puterea de care se bucură Fecioara Maria și rolul pe care îl are în iconomia sfințeniei pe care o dobândesc toți cei care îi cer ajutorul.

• Sintagma *prea-filocalică mireasă* redă sensul primar al termenului *filocalie*, acela de „iubitoare a binelui”. De aici întreaga Sa misiune ce I-a fost încredințată de Sfânta Treime, misiune ce O ridică deasupra Serafimilor și a Heruvimilor.

• *Sechina însuflețită*. Termenul *sechin* se referea la o „veche monedă de aur”, căreia i se atribuie, acum, valențe noi. Maica Domnului este „Sechina însuflețită”, prin care se asigură strălucirea și liniștea de Sabbat.

• Un alt înțeles al cuvântului *sechină* = un derivat de la *sechinah* cu sensul de „simbolul centrului” și „slava lui Dumnezeu”.

• Maica Domnului este, în același timp, „Voroava înveșnicită”, adică Cuvântul veșnic ce plutește peste miracolul tăcerii, al liniștii atotcuprinzătoare, care, în contextul celor două versuri, sugerează o muzică a sferelor celeste, muzică a cărei durată este eternitatea, fundalul *rugăciunii*, al *vorovei* sau *cuvântului* „înveșnicit”.

### Condacul VIII: Ornicul inimii - harisma imnului interior

• Părintele Daniil: Imnul, harisma zicerii necurmate.

• *Ornicul inimii* - sintetizează ideea îngemănării celor două inimi, a omului și a Domnului.

• Intercalarea versurilor scurte, alături de cele lungi, cadența silabică și ritmul fac din această succesiune a versurilor un poem ce ar imita ritmurile inimii. Versurile formează, după gândul poetului, *harisma Imnului interior*.

• *Cocon, cocoană* sau *cucon, cucoană* sunt doi termeni vechi, folosiți pentru noțiunea de *copil, prinț, descendent domnesc*. Aici, Părintele Daniil îl folosește cu sensul de *copilă de os domnesc*, deci pură, după cum ne arată versul următor: *Maică neispită de nuntă*.

• Rugăciunea, ca ceas al gândului omenesc, măsoară timpul în Biserică, o dată cu cel ceresc, așa cum în *ornicul gândului și al cerului* este îngemănată limpedea *ectenie* a misterului.

• Termenul liturgic, *ectenie*, este folosit pentru a desemna rugăciunea comuniunii ce ne reprezintă în taina Sfintei Liturghii. Și aici, se pune problema pregătirii, spre a putea participa la acest neștiut, nebănuit mister: *O, Tu, Căruță de Lumină neîntinată/netrecută, ne-nserată! / Îmbunează-ne și pe noi cu darurile inimii, Binecuvântată! / Și așa înzestrați și vrednici, / ca unei Biserici, / din toată ființa, ție, ne vom da/*.

### Icosul VIII: Inima de har, inima de piatră

• Părintele Daniil: Inima neprihănită, despietirea și ieșirea din Apatie.

• Poetul repetă de patru ori: Maica a Domnului, asemeni unui constructor de catedrale când ridică stâlpii sprijinitori, asemeni copilului care-și strigă până și în somn mama.

• Versurile începute cu „Bucură-Te” cuprind în ele aluzii clare, directe la Biserica lui Hristos: „arcă”, „corabie vie”, „tron”, „sicriș”, „naos”, „chivot”, „hram”.

• Condiția esențială a participării la taina Bisericii este starea inimii, de aceea sinteza Icosului este opoziția celor două stări în care poate fi găsită inima omului.

• *Maica Domnului cu inima de Lumină* face posibilă suprapunerea celor două „ornice”, pământesc și ceresc, într-o singură bătaie, fiindcă virtuțile Ei nu sunt ieșite din sfera pământului, ci din aceea a harului coborât din cer.

• *Învârtoșarea inimii* este asemănată cu *steiul cremenii*.

• *Stei* = „colț ascuțit de stâncă”. *Steitul cremenii* este o dezvoltare de la sensul vechi al cuvântului *stei* = „cu pată albă în frunte”, sau „breaz”, pentru a reda adâncimea păcatului.

• Din starea decăzută a omului, o singură forță este salvatoare: rugăciunea Maicii Domnului care este *Inima Cuvântului*, cât și *Biserica preadoritoare Treimii să se cunune*.

• Verbul *a se cununa* e folosit sensul vechi al lui „a pune coroană”, a face legământ prin care Biserica devine slujitoare a Sfintei Treimi.

• Menirea Maicii Domnului este aceea de a uni cele două lumi, atât de diferite ca substanță, ea fiind: *arcă de alianță, cufăr ferecat, corabie vie, sicriș ferit, tron, cutie de cântec, naos cuprinzător, chivot de gând, hram al cerurilor, sipet de foc, biserică*.

#### Condacul IX: Obrazul rugăciunii

• Părintele Daniil: Obrazul rugăciunii, poziția și locul inimii.

• Slăbiciunea și incapacitatea omului de a accede cu ușurință la Lumina pe care, la început, abia o deslușește, este arătată în chip deosebit în titlul *Obrazul rugăciunii* adică *fața, chipul* în care rugăciunea e percepută, deoarece, adesea, aceasta este întocmai cu a orbului, ce așteaptă puntea *Luminii din adânc*.

• Orbirea este motivată prin *noapte, grosimea de păcate*, deci întunericul dens, mulțimea păcatelor, o nouă formulare hiperbolică, prin care se exprimă starea omului despărțit de fața Domnului, dar hotărât să O regăsească, cu smerenie și încredere în mila lui Dumnezeu.

• Dar căutarea lui Dumnezeu, spre a I se încredința, se face prin *pipăirea cu degetul*, analogie cu încredințarea lui Toma despre Învierea Domnului, o încredințare făcută, în cazul de față, în mod gradat, prin repetiția substantivului *deget*, urmat de determinări ce indică stările sufletești, căutările și variatele incapacități de înțelegere.

#### Icosul IX : Maica Domnului, însuși meșteșugul isihiei

• Părintele Daniil: Sfânta Fecioară: inima, meșteșugul, tehnica unică a isihiei.

• Cerem Maicii Domnului să ne învețe „meșteșugul isihiei”

• Imaginile sunt acum cele legate de lumea monahala.

• Totul capătă strălucirea nisipului pustiei oglindite în „nodul mățăniilor”, o esențializare și o luare aminte ce anunță ascetica rugăciune a inimii.

• Din neputința și slăbiciunea omenească, cel ce se roagă este scos numai prin ajutorul rugăciunii Maicii Domnului care are toate atributele necesare pentru mântuirea omului: *Tu ești măiestria, ești meșteșugul, ești hărnicia,/ și toată sfânta migală omenească,/ care la un loc ne face stihia/ prielnică să ne mântuiască*.

• *Ne face stihia prielnică* este o locuțiune verbală cu sensul de „a crea elementul component, partea necesară”.

• *Stihie* este un cuvânt provenit din mediogreacă, (stoiheion) cu sensul de „element”, „componentă”, a unui tot. În sintagma „stihiiile naturii”, adesea dezlănțuite, cuvântul are un sens peiorativ. Această capacitate a Maicii Domnului de a crea *stihia*, elementul necesar mântuirii noastre, este recunoscută în atributele folosite pentru a O defini, metaforic, în expresii ca: *sofianică știință* (știința înțeleaptă), Maica Domnului fiind *Sofia*, cea întrezărită de Isus, fiul lui Sirah din *Ecclesiasticul*.

• Fecioara este *Dumnezeiască îndulcire a Numelui.../ monahicească iscusire,.../ asprimea cea de aur,.../ cununa de lităni*, numărate în nodul sau (bobul) mățăniilor, adică cununa „tuturor rugăciunilor”.

• *Litanie* provine din termenul grecesc „litaneia”, rugăciune repetitivă.

• *Anahoree de ungher*, sensul termenului *anahoree* este pus în relație cu *anahoret* „schimnic”, „pustnic”, prin care se individualizează Cea din „singurătatea”.

• „Pacea” de sub candela adevărului, prin extensie, chiar Icoana Maicii Domnului.

• *Engolpion* - medalion de formă rotundă sau ovală cu chipul Mântuitorului sau al Maicii Domnului, purtat la gât de ierarhii ortodocși.

#### Condacul X: Geneza pnevmatică

• Părintele Daniil: Nașterea pnevmatică. Maica Domnului Maica omului.

• *Geneza pnevmatică* este o sintagmă ce traduce, prin intermediul a două neologisme, sintagma veche românească, *facerea duhovnicească*, aici *facere* este un sinonim pentru *naștere*.

• Primul vers, *O! Doamna cea harică, fără cusur/* urmat de cel de-al doilea, *Fecioara cu înariparea Marelui Vultur!* sunt două precizări ancorate în istoria mântuirii noastre: *Doamnă harică* - face referire la statutul de Împărăteasă, de Suverană a cerului și a pământului, pe care îl are Maica Domnului și *Fecioara înaripată* din *Apocalipsă* 12,14. Vezi și pictura murală, intitulată *Aripile Marelui Vultur* care străjuiește intrarea din pridvor în pronaosul Mănăstirii Govora (1711).

#### Icosul X: Bogoslovia lacrărilor nesfârșita pocăință

• Părintele Daniil: Bogoslovia lacrărilor, nesfârșita pocăință.

• *Bogoslovia*: *Bog* „Dumnezeu” + *slova* „cuvântare”, cu sensul „Teologhisire”.

• *Lacrămi* o formă de plural învechită, de natură populară.

• *Anghiră* = *ancoră*, folosită aici, cu sensul de ambarcațiune propriu-zisă. E Maica Domnului, Purtătoarea a toate care ne dă și „darul lacrărilor” și „sarea pocăinței” pe care le cerem cu stăruință.

#### Condacul XI: Prin Umbra cea albă la Theosis

• Părintele Daniil: Prin Umbra cea albă la Theosis.

• Treapta înaltă a ajungerii la despățimire este redată prin acest titlu.

• Theosis, termen teologic, care își păstrează forma greacă și semnifică noțiunea de „îndumnezeire”.

• Aici, aflăm rezultatul isihiei, redat în patru stihuri: *și prin chemările cele fără de încetare/ ale prea-luminosului Nume de putere/ simțurile și voia inimii mele/ au intrat în praguri de tăcere./*

• Îndumnezeirea, atinsă de Apostolii Domnului, se făcea cunoscută prin prezența totală a lui Iisus în toată ființa omului care îi urmează și cere ca *Iisusul cel ceresc,/ să vadă, să vorbească și să înțeleagă,/ prin chiar văzul, auzul și voia mea întregă./ Hristos să viețuiască așa/ prin toată vlaga mea/ ca Domnul Însuși să strige prin mine: Aleluia!*

#### Icosul XI: Scara teofanică a roadelor

• **Părintele Daniil:**

• Semnele rodirii duhovnicești. Scara lui Teofan și litania de *Bucură-Te*.

• De vei ajunge o clipă limpezimea lăuntrică a curăției inimii, de vederea Feței Domnului te vei învrednici. Așa vei ajunge la măsurile lăuntrice ale Hristosului

duhovnicesc, la toată subțietatea și gingășia în duh a simțirii și înțelegerii, vrednic de toate harurile.

- Litaniile de Bucură-te ale acestui Icos ne prilejuiesc să punem în vădirea de laudă o Scară a semnelor de har, „cea din cercare și nu din vorbă” rămasă de la „purtătorii de Duh”, de la Părinții neptici și pnevmatici. Am ales „scara trăirii de rugăciune” a lui Teofan monahul ca mai potrivită. Cele „zece trepte ale filosofiei îndumnezeirii, rod ale Scripturilor toate” sunt: rugăciunea curată, căldura anumită, lucrarea străină și sfântă, lacrima dumnezeiască a inimii, pacea gândurilor, mintea neprihănită, vederea tainelor, străfulgerarea străină, luminarea inimii, desăvârșirea infinită.

- Fără îndoială, nu mai e nevoie de o dovedire pentru sufletul ortodox că această scară pnevmatică este însăși Maica Domnului. Iconografia și imnologia toată a bisericii stă mărturie. Ea este „scara cerului pe care S-a pogorât Dumnezeu” și care „trece la cer pe cei de pe pământ”. Neîndoios că arătările „teofanice” ale scării se potrivesc de minune Fecioarei neprihănite.

- Scara *teofanică* este scara deschiderii cerești, a teofaniei, deci cea a arătării roadelor cerești de care se bucură cei îndumnezeiți.

- Răspicări duhovnicești* = „clarități”.

- Vedere nezărită*, are sensul clar de „revelație”, „vedenie în duh”.

- Pe strălucire adunat*: - *strălucire* = „lumină taborică”; *adunat* = „concentrat” în actul suprem al unirii totale cu Iisus Hristos, una dintre cele mai prețioase roade, culeasă acum, la capătul urcușului.

- Printr-o metaforizare, în spiritul Bibliei sau al Filocaliei, *Scara teofanică* este și ea subînțeleasă ca acțiune permanentă a Maicii Domnului: *Tu, scară cu pragul în inima ce se închină/*, deci prin intermediul Fecioarei Maria, adevărata descoperitoare a tainelor cerești, descoperire ce constă, în primul rând, în calitățile cărora Ea se substituie: *ascetică neprihănire, căldură de har.../ luminiș suitor/ ...vedere în duh a tainelor,/ ...iluminare din inimă/...nemărginire a desăvârșirii.*

## Condacul XII: Modul paradoxal al Isihiei

- Părintele Daniil:** Valoarea paradoxală a trăirii de har. Acum tot sufletul este în asemănare prin har un Rug nemistuit, ca Maica Domnului. El agonisește modul paradoxal al isihiei: mintea în inimă, conjugarea uimitoare a focului și apei, pacea săltătoare.

- O cunoaștem pe Fecioara Maria ca mamă, singura în măsură să ne scoată în luminișul bucuriei, să ne treacă dincolo de paradoxurile, sub care se ascund neputința și înfrângerile firii, toate cele știute și neștiute, pe care le presupune acest minunat mijloc de curăție, care este *isihia*.

- Amma*, „mamă” și este un termen apelativ, frecvent în limbajul familial, din limba aramaică.

- Odihna săltătoare*: *A sălta* este un termen vechi, cu un sens specific limbajului biblic și patristic, mai ales în sintagma *a sălta cu duhul*, „a se înălța”.

## Icosul XII: Sfânta Predanie. Gnoza întrupată

- Părintele Daniil: Paza predaniei. Gnoza - moștenirea.

- Sfânta Predanie* = Sfânta Tradiție. Predanie = punere înainte, încredințare.

- Gnoza* = Cunoaștere. *Gnoza întrupată* = *cunoaștere prin participare cu întreaga ființă*.

- Maica Domnului este gnoza întrupată, este *comoara de binecuvântare/ ce cuprinde toate cele lămuritoare, curățitoare și îndreptătoare/ ale neprihănității și*

*milostivirii Tale.../ toate cele ce la un loc sunt numite/ „Gnoza cea curată” sau Moștenitoarea Sfinților/ pe care ni le pui la îndemână vădite/ prin slovele, palmele și vorbele Părinților./ Explicațiile cu privire la conținutul înalt al cunoașterii duhovnicești, realizată prin grija și binecuvântarea Maicii Domnului, o mijlocire vădită, adică „evidențiată” în cuvintele scrise, vorbite sau în ritualul sfințirii sau hirotonirii, într-un cuvânt, în toate practicile Bisericii străbune care a păstrat cu sfințenie predania ortodoxă.*

- Maica Domnului este *Odrăsluitoarea predaniei de taină a Cuvântului.*

- Odrăsluitoarea*, are aici două sensuri:

- primul este cel de Născătoare a Cuvântului și

- al doilea, cel de creatoare neîncetată și dascăl al predaniei Cuvântului.

- În *Predania isihastă* nu se poate nimic împlini fără ocrotirea majoră a Maicii Domnului care este pe rând: *Spadă oblăduitoare.../ garantă nemuritoare.../ năstrapa de odihnă a binecuvântării Domnului/... zadă de strajă.../ destoinică lucrătoare .../ Arhistratega cea mare a războaielor nevăzute/...ochi care ocrotește.../ ...canon / pavăză ce păzește pământul celor vii/...portal care oprește necurățiile / ...roată de spulberare a duhului de urâciune/.*

- Spadă oblăduitoare*, o sintagmă care o definește pe Maica Domnului în calitatea ei de „guvernator”, „conducător” puternic.

- Năstrapă* = „vas”, „recipient în formă de cupă”, „potir”.

- Zadă* are două sensuri: a) arbore rășinos cu înfățișare majestoasă; b) „făclie”, „torță”. Credem că a fost folosit în sensul de făclie ce veghează sau străjuiește dar și conduce prefacerea omului.

- Arhistrategă*, de la *arhistrateg* = întâiul strateg dintre Arhangheli în războiul nevăzut.

- Canon*, termen cunoscut în literatura de specialitate teologică, însemnând *regulă, rânduială*.

- Pavăză* = „scut”.

### Condacul XIII: Cele XXIV alăute și năstrape

- Părintele Daniil: Ciclul ceresc al celor 24 alăute și potire. Acatistul Rugăciune necurmată.

- În strofele de final ale Imnului Acatist, Părintele, teologul, călugărul, omul, poetul își dau întâlnire gata de mărturie și de mărturisire, ducându-și aievea sufletul în palme, ofrandă vie Maicii Domnului, singura „scară a cerului pe care S-a pogorât Dumnezeu” și care „trece la cer pe cei de pe pământ”.

- Cele douăzeci și patru de alăute și năstrape, închipuie o apoteoză, un final de concert simfonic, în care închinarea se face cu:

- cele douăsprezece condace devenite alăute, variantă pentru lăută, acel vechi instrument muzical cu coarde, cunoscut în toată Europa și de unde derivă cuvântul *lăutar*.

- și ele douăsprezece icose, devenite *potire* ce cuprind nectarul cuvintelor cu care este preamărită Maica Domnului.

- Cele douăzeci și patru de alăute și potire pot forma și multiplul lui doisprezece, în viziunea cinstirii celor două mari virtuți ale Fecioarei Maria, care este Maica Domnului și Maica Omului, un dar de închinare, convenit Celei care a unit cerul cu pământul.

- Este redată unitatea creației cerești și pământești, unite în duhul rugăciunii cântate din alăuta inimii și din cunoașterea adâncă a minții „pecetluite” de harul Duhului Sfânt.

## O incursiune asupra Imnului Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului

Dr. Camelia Suruianu

La mănăstirea Antim, Sandu Tudor „continua să-și exerseze pasiunea «poetică», de căutare sub - și peste – evidente, a ceea ce așteaptă, ascuns să iasă la lumină.” (André Scrima, *Timpul Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 107.) Astfel, în jurul anului 1946, ca semn de omagiu adus hierofaniei vetero-testamentare, a început să lucreze la o amplă poezie de rit bizantin, pe care o va intitula sugestiv *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului* (Sandu Tudor, *Taina Rugului Aprins*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 12.) pe care o va defini definitiv în anul în 1948 (André Scrima, *op. cit.*, p. 107). Spre deosebire de binecunoscuta formă fixă a acatistului, această variantă avea o formă mai redusă, fiind formată din nouă condace.

După cei doi ani petrecuți în închisoare, respectiv în jurul anului 1952, în sihăstria Rarăului, nemulțumit de conținutul textului, va începe o nouă diortosire. La această variantă a lucrat până la data de 11 decembrie 1957 (Sandu Tudor, *Imn Acatist la Rugul Aprins*, Editura Anastasia, București, p. 8), conform manuscrisului. Prin urmare, poemul a fost încheiat cu puțin timp înainte de a suferi cea din urmă detenție. Această variantă respectă canonul bizantin al acatistului, conținând 13 condace și 12 icoase. Ambele variante au circulat în manuscris, în anii comunismului. Însă s-a reușit trecerea lor peste graniță, ajungând, în traducere, la prestigioși teologi occidentali, care i-au apreciat valoarea. Iată ce mărturisea celebrul patrolog Olivier Clément în cadrul unei conferințe susținute la Centrul Ortodox din Chambésy, lângă Geneva, pe 23 noiembrie 1985: „Maica face din pământ, din durerea ei, din frumusețea ei, adevăratul *Rug Aprins*. Iar unul dintre cele mai frumoase texte care s-au scris despre Maica Domnului este *Acatistul Rugului Aprins* (sic!), alcătuit de un mare poet român, Sandu Tudor – devenit călugăr imediat după cel de-al doilea război mondial, mort ca un martir câțiva ani mai târziu în închisoare –, acatist care o celebrează pe Maria și în același timp inima aprinsă a omului rugăciunii.” (Olivier Clément, *Viața din inima morții*, Editura Pandora, București, 2001, p. 224)

În volumul *Taina Rugului Aprins*, Alexandru Mironescu precizează că „*Acatistul Rugului Aprins* a ajuns prin André Scrima la Paris, unde a fost citit și cu virtuozitate tradus în mijlocul unor oameni de „înaltă ținută.” Lectura a produs o atât de puternică impresie, încât s-a făcut propunerea să fie publicat imediat, text românesc și text francezesc. Iar într-o revistă, „sub semnătura unei personalități binecunoscute (în respectivul text nu se precizează despre cine e vorba), a apărut pe tema acatistului articolul *L'Orthodoxie ou le Buisson Ardent*.” (Sandu Tudor, *Taina Rugului Aprins*, ed. cit., p. 129.) Mai târziu, respectiv în anul 1987, *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului* a fost publicat la Madrid cu sprijinul Fundației Culturale Române.

Termenul de *acatist* (Ioan Bria, *Dicționar de teologie ortodoxă. A-Z*, Editura Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 3) provine din grecescul „akathistos” ce se traduce „stând în picioare”, fiind o formă veche de imn închinat unei persoane sfinte. Acatistul aparține cultului bizantin, având o formă fixă, fiind format dintr-o succesiune de douăsprezece condace și icoase. Termenul de „condac” desemna în vechime bățul pe care se înfășurau manuscrisele de pergament sau hârtie. Prezentarea succintă a vieții sfântului elogiât se realizează în strofele denumite „icos” - termenul provenind din cuvântul grecesc care înseamnă „casă”.

Acest imn acatist nu poate fi înțeles în adevărata lui dimensiune fără o minimă cunoaștere a conceptelor din mistica ortodoxă și fără explicațiile pe care însuși Sandu Tudor le dă textului său închinat Fecioarei Maria: „*Imnul Acatist* este structurat pe treptele desăvârșirii creștine: ale despățimirii, ale iluminării și ale desăvârșirii. [...] Acatistul Rugului – Ipostasul Maicii Domnului ca rugăciune – e ca o scară a lui Iacob, așa cum a văzut-o Biserica, la capătul căreia, așteaptă Emanuel. Scara e paradoxală, pentru că pe ea, în același timp, îngerii suie dar și scoboară, așa cum sunt rugăciunea și Maica Domnului: văzute ca strădanie omenească spre Dumnezeu, dar și mijloc de revărsare a harurilor necreate peste noi. [...] Văzută astfel, scara are 24 de trepte, care se împart, ca un mijloc de urcare duhovnicească spre desăvârșire, în trei octave: octava curățirii de păcate (despățimirea); octava iluminării; octava unirii mistice cu Dumnezeu sau a îndumnezeirii omului. Cele 24 de stadii de pătrundere a harului lucrător (de întrupare transfiguratoare) pot fi văzute ca trei octave coborâtoare: octava coborâtoare a covârșirii transfiguratoare, care ne dă curăția; octava statornicirii, asimilării harului – care ne face clarvăzători; octava rodirii depline – unitivă, cea care unește cu Dumnezeu, cum este cazul sfinților. Astfel că, fiecare dintre cele trei octave, care fac două decade, poate fi luată și ciclic, ca trei inele, ce cuprind în ele, o suire și o coborâre, trei stadii heruvice complete, cele trei stadii ale Sfântului Suflu: cel al inspirației, cel al stadii (stadia văzătoare care este și a extazului) și cel al golirii, al expirației, care este și cel al totalei răpiri, adică a unei depășiri, care este și odihna, aflarea salvatoare.” (Sandu Tudor, *Acatiste*, Editura Christiana, București, 1999, p. 57-58).

Așadar, planul compozițional al textului este foarte riguros în ceea ce privește simbolismul mistic referitor la desăvârșirea spirituală obținută prin rugăciunea neîntreruptă. Acest tip de rugăciune se realizează în momentul în care „inima” continuă să se roage și atunci când mintea este preocupată cu altceva, inclusiv când omul doarme. Exercițiile de obținere a acestei rugăciuni constau în rostirea în gând, pe timp îndelungat, a unei formule scurte de invocare a numelui lui Iisus sau al Maicii Sale, focalizate pe inspirație și expirație. În momentul când omul ajunge să se roage neîncetat a atins treapta ultimă, cea a îndumnezeirii firii sale umane. Această învățătură aparține Bisericii creștine de răsărit, fiind practică de monahi.

Deci titlul acatistului face referire la simbolizarea Fecioarei Maria prin rugul aprins, văzut de Moise pe Muntele Horeb, pentru că în ea s-a coborât Focul divin (Duhul Sfânt), iar rugăciunea ei arzătoare pentru oameni este neîncetată. Prin acest acatist, ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor a dorit să aducă un omagiu Maicii Domnului, dar să și ofere o cale de meditație mistică prin care se ajunge la desăvârșire.

În cele ce urmează, vom încerca să demonstrăm că *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului* reprezintă o autentică poezie mistică.

Mistica reprezintă o doctrină filozofică și religioasă, care se concentrează pe starea de contemplație extatică, având ca scop unirea sufletului cu Dumnezeu. Cuvântul „mistic” provine din grecescul „mistikos” care înseamnă „tainic,” sugerând ceva ascuns, secret, legat de dezvoltarea vieții spirituale. Dumnezeu, prin metode doar de El știute, îi permite celui pe care îl consideră pregătit, să se înalțe deasupra limitelor ce țin de natura lumii materiale, făcându-l să cunoască ceea ce altfel i-ar fi imposibil să atingă. Poezia mistică exprimă trăirile acestei evoluții spirituale prin simbol, alegorie etc. Sandu Tudor încearcă și el să exprime metaforic arcele acestui drum al desăvârșirii, în care călăuză îi va fi Fecioara Maria, ființa umană care a unit în ființa ei cerul și pământul.



Din cuprinsul său, însumând în jur de 500 de versuri (13 condace și 12 icoase), vom alege spre analiză doar câteva dintre versurile care atrag atenția prin valoarea lor estetică.

*Bucură-te, toiag cu floare întru a inimii călătorie, (Icosul al II-lea)*

Însemnul pelerinului este toiagul, simbol al arborelui vieții veșnice în căutarea căruia pleacă acesta. Conform învățaturii creștine, viața veșnică, Împărăția lui Dumnezeu, este chiar în inima omului, dar trebuie descoperită prin efort propriu, căruia i se adaugă harul divin. Fecioara este ipostaziată ca toiag cu floare, în virtutea atributelor ei de frumusețe și puritate, dar și de călăuză pe drumul mântuirii. Pe un drum cu multe încercări, floarea de la toiag susține prin frumusețea ei proaspătă moralul obositului pelerin.

*Bucură-te, limpezime în care îngerul în trup ni se urzește, (Icosul al III-lea)*

Castitatea e o condiție a nașterii din nou, cea a omului duhovnicesc, din apă și din duh, prin această calitate omul asemănându-se cu îngerii. De aceea, Maica Domnului este văzută ca însăși matricea nașterii omului spiritual, asemănător cu îngerul. „Limpezimea” Fecioarei se referă la lipsa patimilor, primul stadiu al arcanelor desăvârșirii.

*Bucură-te, zare arcuită cu heruvice aripe / Bucură-te, vecie oprită în încăperea unei clipe. (Icosul al IV-lea)*

Imaginea cerului ca niște arcuite aripi de îngeri dă impresia deplinei armonii cosmice, o armonie vegheată ocrotitor de puteri cerești. O astfel de armonie se coboară și pe pământul obosit de dureri, prin întruparea lui Dumnezeu, în calitate de Fiul. Vecia oprită în încăperea unei clipe este tocmai coborârea divinului în timpul omului, prin mijlocirea Fecioarei, în pânțelele căreia stă ca într-o încăpere bună.

Depărtarea dintre om și Dumnezeu capătă materialitate prin expresia „grosimea de păcate.” Concretizarea abstractului continuă și în următoarele versuri prin materializarea unor stări sufletești. Repetiția cuvântului „deget” corespunde unor antagonice stări sufletești pe care le presupune trăirea religioasă. Totuși, îndoiala mărturisită nu este una ce tinde spre negare, ci este mai mult îndoiala Apostolului Toma, care rostește cuvintele de neîncredere în învierea lui Iisus mai mult din cauza regretului de a nu se fi întâlnit și el, personal, cu Domnul său, precum ceilalți ucenici. De aceea ultimele patru versuri mărturisesc depășirea acestor stări printr-un entuziasm ce ține de o chemare suprafirească spre lumină.

*Bucură-te, cutie de cântec prin care sună o rază. (Icosul al VIII-lea)*

Conceptul de muzică s-a constituit în cultura lumii prin raportare la ordinea cosmică, muzica fiind considerată arta măsurii, capabilă să redea ritmurile cosmice, armonia. Este surprinzătoare această ipostaziere a Maicii Domnului ca o cutie muzicală a cărui mecanism este pus în funcțiune de o rază. Probabil se face trimitere la episodul Bunei Vestiri, când harul Duhului Sfânt s-a coborât asupra sa sub forma unei raze. Lumina divină a găsit în Fecioară un receptacol al ordinii și al armoniei, mediu prielnic nașterii Noului Adam.

*Bucură-te, surâs de engolpion pentru a inimii uscăciune. (Icosul al IX-lea)*

Engolpionul este o icoană cu chipul Maicii Domnului sau al Mântuitorului, pe care ierarhii ortodocși o poartă pe piept pentru a-și aminti că trebuie să-l aibă pe Hristos mereu în inimă și să creadă în ocrotirea și mijlocirea Maicii Sale. Originea acestui obiect o găsim în obiceiul primilor creștini de a purta la gât moaște ale sfinților. Părintele Daniil Sandu Tudor îl utilizează pentru a crea o imagine compensatoare la nivel sufletesc: chipul senin al Fecioarei din iconița de pe piept se suprapune peste inima deznădăjduită, ca un balsam. Seninătatea feței sale din icoane este un îndemn asemenea celui liturgic: „Sus să avem inimile!”

*Bucură-te, Tu, scară cu pragul în inima ce se închină! (Icosul al XI-lea)*

La o decodare foarte generală identificăm trei semnificații: un simbol al ascensiunii (scara), un simbol al spațiului de trecere / de tranziție (pragul) și un simbol al centrului (inima). Inima omului devine Împărăția lui Dumnezeu, adică Centrul Absolut pe măsură ce omul caută această Împărăție. Scara este și un simbol valorizant, prin treptele sale. De aceea mulți dintre Sfinții Părinți au ales scara pentru a figura urcușul duhovnicesc. În imnul acatist al părintelui Daniil, Maica Domnului este numită scară pentru că ea urcă rugăciunile oamenilor până la Tronul Dumnezeiesc dar și pentru că prin ea S-a coborât Domnul la oameni, căci scara care leagă pe oameni de Dumnezeu înseamnă înălțarea spirituală a omului, din treaptă în treaptă, concomitent cu coborârea Harului Divin.

Prin urmare, poemul nu este un acatist destinat cererii, el este o laudă, adresată „Miresei urzitoare de nesfârșită rugăciune!” Credinciosului i se cere la modul cel mai direct transformarea sa ontologică. Anahoretul de pe muntele Rarău, Daniil Sandu Tudor, detașat total, îndreaptă toate sursele sale lirice spre surprinderea câtorva urme ale hierofaniei divine. În nici un stih poetul nu formulează o cerere vremelnică, toate cuvintele sunt îndreptate către zona cerească, sunt sacre. Când citim acest poem liturgic înțelegem dictonul heruvicului: „toată grija cea lumească să o lepădăm“, din liturgia Sfântului Ioan Hrisostom.

Omul este *om* cu adevărat doar dacă trăiește sub auspiciul direct al „bucuriei”. Astfel, de la Aristotel până la Bergson, filozofii îi reamintesc omului că nu poate trăi fără *bucurie*, că doar acolo unde este *bucurie* triumfă viața. Sfinții Părinți, care i-au depășit în înțelepciune pe filozofi, consideră că omul după ce-și recapătă *chipul* și *asemănarea* lui Dumnezeu trăiește „marea bucurie”. - „Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul.” (Luca 2, 10). Misticii, în urma introspecției interioare, au ajuns la concluzia că după ce omul: „află bucuria, Îl află pe Dumnezeu.” Așadar, cine pierde bucuria se află în rătăcire, nu mai vede: *Calea, adevărul și viața!* Prin urmare, nu e de mirare că în mod universal s-a ajuns la convingerea că autenticitatea vieții spirituale se măsoară după gradul de bucurie care ne locuiește.

Ne oprim aici cu analiza deși mult mai multe versuri ar fi meritat să fie comentate, deoarece ne dăm seama că textul ne îndeamnă să dăm întâietate comentariului teologic.

Sandu Tudor a rămas în literatura română, dar și în tradiția ortodoxă ca fiind singurul scriitor, care grație unui talent literar deosebit, a putut să compună cinci acatiste: *Acatistul Sfântului Dimitrie cel Nou Boarul din Basarabov*, *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului*, *Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul*, *Acatistul*

*Sfântului Calinic de la Cernica, Acatistul Sfintei Cruci* (- din care s-au păstrat trei condace, textul pierzându-se în momentul arestării sale), de o deosebită complexitate artistică. În toate aceste poezii de rit bizantin anahoretul de pe muntele Rarău a căutat să ne ofere câteva secvențe, sau mai bine spus *urme* ale izotopiei luminii Divine. „Toate acatistele sale (...) sunt alcătuirii de mare subtilitate teologică, dincolo de frumusețea literară, dincolo de mulțimea metaforelor care l-ar învecina acum, din acest punct de vedere, cu Fănuș Neagu. Acatistele sunt o teologie completă. Ele cer o hermeneutică de mare specialist, ca să li se decodeze teologia... Cu ele părintele Daniil Sandu Tudor a venit din cultură în spiritualitate. A convertit cultura.” (Î.P.S. Antonie Plămădeală, *Rugul Aprins*, Editura Arhiepiscopia Sibiului, Sibiu, 2002, p. 11.)

## Bibliografie

1. Ieroschimonahul Daniil de la Rarău (Sandu Tudor), *Imn Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*, Editura „Christiana”, București, 2004
2. Prof. dr. Aurelia Balan – Mihailovici, *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu. Simbolistica sacră în arta poetică a ieroschimonahului Daniil – Sandu Tudor*, rev. *Ecclesia euxina* 31, oct, 2009.
3. Liliana Ursu, *Comentariu literar la Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*. În vol. *Starețul Daniil de la Rarău, poet și scriitor mistic al Bisericii Ortodoxe Române*, ed. Panaghia, 2004
4. Dr. Camelia Suruianu: *O incursiune asupra Imnului Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului – scris de Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor*, (<http://vlad-mihai.blogspot.com>)
5. Lector Daavid Pestroiu, *Episteme teologice în Imnul-Acatist la Rugul Aprins al Ieroschimonahului Daniil Sandu Tudor*, rev. *Tabor*, anul VII, Nr. 3, p 48.

sursa:

<https://sfintiiarhangheli.ro/intrebari/20181214/despre-immul-acatist-la-rugul-aprins-al-na-scatoarei-de-dumnezeu>

## Imnul acatist al Născătoarei de Dumnezeu “Rugul aprins”

Maică Siluana, cu mâna pe inima mea, unde se află Iisus, pot să vă spun cu mare bucurie că am început să iubesc *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*. Săptămâna trecută mi-ați trimis aceste cuvinte, ca răspuns la o întrebare de-a mea: „Măicuța Domnului să te acopere cu harul ei. Aici îți recomand să te rogi măcar din când în când cu *Imnul acatist la rugul aprins* al părintelui Daniil Sandu Tudor. Vei învăța multe despre rugăciune pe această cale. După ce începi să-l citești, să-mi scrii și eu o să-ți trimit niște explicații dacă vei avea nevoie.”

De când mi-ați recomandat să-l citesc, l-am citit aproape zilnic. Pe zi ce trecea, înțelegeam tot mai mult din el. Și chiar de la început, fără să înțeleg mare lucru, nu știu ce se întâmplă în sufletul meu că eu începeam să plâng. Doar la acest Acatist. Nu cred că a fost dată să-l citesc fără să plâng. Cu niște lacrimi așa de mângâietoare, așa de calde!

Ieri am trăit o mare minune legată de citirea acestui imn. Mi-am dat seama că, în cazul meu, direcționarea Rugăciunii lui Iisus spre inimă se datorează, în primul rând, citirii regulate a *Imnului Acatist la Rugul Aprins*. Duminică, în timpul Sfintei Liturghii, în timp ce rosteam Rugăciunea lui Iisus, așa cum puteam eu, ea a fost direcționată

într-un mod minunat spre inimă. De obicei, eu, din neștiință, o duceam în stomac, dar, duminică Cineva i-a schimbat direcția. M-am cutremurat, pentru că niciodată nu am știut să duc mintea în inimă, chiar dacă mi-am dorit. Și sunt ani de zile de când am auzit de Rugăciunea lui Iisus și mă străduiesc s-o spun și eu. Duminică nu mi-am dat seama că Maica Domnului este cea care mi-a îndreptat rugăciunea spre inimă. M-am bucurat, m-am minunat, dar nu am căutat autorul. Abia luni am realizat, în timp ce citeam *Imnul Acatist*. Citindu-l din nou, mi-am dat seama că prin el ceri Maicii Domnului să dobândești Rugăciunea inimii. Incredibil! Maica Domnului a lucrat cu mare putere în sufletul meu. Eu nu am cerut rugăciunea conștient, eu nu am știut că asta cer. Nu m-am gândit că se poate, într-un timp așa de scurt, să-mi descopăr inima care-L găzduiește pe Iisus. Acum, conexiunea cu Iisus și tot ce ține de El se face altfel decât până acum. El este mult mai aproape de mine.

Dacă-mi mai puteți spune mai multe despre acest Imn, vă rog să-mi spuneți. Încă sunt multe în el pe care le citesc fără să înțeleg ce spun. Vă mulțumesc din suflet pentru bunătatea, disponibilitatea și blândețea de care dați dovadă! Cu maximă sinceritate, Mihaela.

Comentariu:

“Maica Domnului, mulțumesc!”

Maica Siluana